

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Зоя СТУКАЛЕНКО (Кіровоград)

Постановка проблеми. Швидкий розвиток інформаційних і комунікативних технологій безупинно змінюють якість і умови професійної діяльності сучасного вчителя. Тому, в умовах інформатизації освіти з'являється необхідність в підготовці висококваліфікованих фахівців, які повинні чітко володіти новітніми технологіями та розширеним використанням сучасних можливостей мистецької інформатизації.

У свою чергу це передбачає урізноманітнення форм практичного засвоєння музичного мистецтва та сприяє розвитку і задоволення їх естетичних потреб. Отже, зважаючи на зазначене, дослідження професійної толерантності в умовах інформатизації музичної освіти є своєчасним і доцільним.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням процесів інформатизації в українському суспільстві займаються вчені: В. Андрущенко, І. Арістова, К. Беляков, В. Брижко, В. Гавловський, А. Гор, В. Грищенко, В. Пожусь, Г. Красноступ, А. Кудін, Н. Курбатowska, В. Цимбалюк, М. Швець. Дослідники Т. Воронова, Б. Гершунский, А. Падалка одні з перших визначили місце нових інформаційних технологій у навчально-пізнавальній діяльності. Можливістю впровадження комп'ютерних технологій в музичній творчості займаються дослідники: М. Абакумов, В. Белунцов, І. Гайденок, Е. Денисов, В. Зятяміна, Я. Ксенакіса, Д. Скрипкін, І. Стецюк, В. Цінова, які замислюються над питаннями сумісності творчого процесу і складних технологій, можливостями балансу різних професійних складових. Тематика нашого наукового пошуку значною мірою

доповнює дослідження вищезазначених науковців.

Метою статті є визначення ролі інформатизації музичної освіти у формуванні професійної толерантності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Завдання полягає в обґрунтуванні можливостей застосування інформаційно-комунікативних технологій майбутніми вчителями музичного мистецтва в процесі спеціальної підготовки і розвитку професійної толерантності.

Виклад основного матеріалу. Одним із пріоритетних напрямків Національної доктрини розвитку освіти ХХІ століття є впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій. Актуальним питанням інформаційного суспільства сучасності стає тема інформатизації, яка докладно розкрита в ст. 1 Закону України «Про національну програму інформатизації» (1998 р.), де зазначається: «Інформатизація сприяє зростанню продуктивності праці, вдосконаленню соціально-економічних відносин, збагаченню духовного життя та подальшій демократизації суспільства ..., рівноправній інтеграції України у світове співтовариство» [5].

Головними завданнями в концепції Національної програми інформатизації науки, освіти та культури є збереження інформації про пам'ятки матеріальної і духовної культури, архівних документів, забезпечення швидкого доступу до вітчизняних і світових досягнень культури. Тому, актуальним питанням є необхідність створення комп'ютерних інформаційних систем для поширення культурних еталонів, стандартів і досягнень вітчизняної культури для їх ефективного

використання у сфері освіти та виховання, що дасть можливість в будь-якій точці України та світу отримувати не тільки необхідну інформацію, а й відповідні знання з історії і культури України та інших народів через автоматизовані бібліотеки.

Тому, для самовизначення, самореалізації та професійного розвитку особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва певну свободу вибору відкривають новітні інформаційно-комунікативні технології. У сфері освіти інформатизація спрямована «на формування і розвиток інтелектуального потенціалу нації, вдосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що дозволить вирішувати проблеми на вищому рівні з урахуванням світових вимог» [2].

Як відомо, формування толерантності починається з сприйняття індивідом певного об'єкта. Так, засоби масової інформації сприяють формуванню толерантних і інтолерантних уявлень людей. У Резолюції № 5 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 зазначено, що «засоби комунікації здатні відігравати конструктивну роль у справі вільного і відкритого діалогу та обговоренні і розповсюдженні цінностей толерантності» [4, с. 2].

У ракурсі нашого дослідження ми виділили усвідомлення мотивів суб'єктів комунікації – телекомунікаційні технології «технології передачі та отримання інформації за допомогою глобальних комп'ютерних мереж» [6, с. 170], засновані на зближенні і широкому спілкуванні, стирання кордонів між окремими індивідами, на вільному обміні ідеями, засновані на широких контактах з культурою різних народів, досвідом людства. Крім того, комп'ютерна комунікація робить процес використання інформаційних, освітніх ресурсів відкритим, гуманним, демократичним, толерантним [1]. Стрімкий розвиток засобів телекомунікації (радіо, телебачення, Інтернет, мобільний зв'язок) створив нове покоління – інформаційне суспільство, в якому сформовано нове поняття – інформаційна культура.

Теоретичне осмислення і вплив інтернет-технологій на формування професійної толерантності, на нашу думку передбачає підвищення ефективності розвитку інформаційно-пошукових комунікативних умінь і визначає рівень толерантної свідомості в суспільстві адекватністю інтерпретації змісту інформації.

Так, Інтернет сприяє виробленню умінь добувати інформацію, що дозволяє студенту визначитися в колі своїх професійних інтересів [6]. Глобальна мережа відкриває нові можливості для музичної освіти майбутнього

вчителя, дозволяє самостійно поповнювати і оновлювати свої знання, вести пошук, бути креативним, мобільним, толерантним. Така форма роботи дає можливість діалогу культур, забезпечуючи студентам музично-педагогічних та мистецьких факультетів зв'язок з Європою та світом. Тому, використовуючи аудіовізуальні можливості електронних ресурсів, Інтернет розвиває трансферні навички.

Серед основних інформаційно-комунікативних технологій для підтримки майбутньої професійної діяльності вчителя музичного мистецтва ми виділяємо наступні програми: MS Office, Word, PowerPoint, Microsoft Publisher, Excel, Finale; Sibelius, Adobe Fotoshop та ін.; готові програмні засоби (енциклопедії, електронні підручники, посібники, словники, медіафайли, нотний матеріал); Інтернет-ресурси; соціальні сервіси Інтернету.

Так, з появою комп'ютера в музиці настав час великих можливостей. Тепер бажаючий студент може відтворювати на ньому звучання цілого оркестру, монтувати звукові файли подібно професійній студії, додавати до них різні ефекти, а також можливість друкувати нотний текст і розписувати партитури. Це дозволяє студенту, наприклад, реалізувати себе в якості композитора на заняттях з теоретичних дисциплін. Тому, для ефективного застосування комп'ютерних комунікацій педагогу «необхідно орієнтуватися у відповідних засобах і виборі програм, що забезпечують взаємодію суб'єктів освітнього процесу» [7, с. 86]. Сучасному вчителю необхідна наявність особливої комунікативної компетенції, тобто сукупності знань, умінь і особистісних якостей, як-от: комунікабельність, мобільність, креативність, толерантність.

Основними характеристиками педагогічної комунікації засобами інформаційно-комунікативних технологій, що впливають на формування професійної толерантності вчителя музичного мистецтва доцільно визначити наступні:

1. Опосередкованість – спілкування суб'єктів освітнього процесу відбувається за допомогою сучасних засобів телекомунікації через навчання та взаємодію;

2. Оперативність – одним з достоїнств будь-якого спілкування є його оперативність, своєчасне отримання відповіді на поставлені питання, отримання необхідного повідомлення передачі виконаної роботи, що в свою чергу вимагає від студента виваженості і толерантності в очікуванні відповіді;

3. Індивідуальність – рівень професійної підготовки майбутнього вчителя музичного

мистецтва може бути більш високим завдяки використанню новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій: телеконференцій, електронної пошти, форумів, чатів. Студенти можуть спілкуватися в режимі on – або off – line.

Телекомунікації дозволяють студентам в індивідуальному темпі формувати і висловлювати свої думки, погляди, розвивати критичне мислення, порівнювати різні явища, аналізуючи і досліджуючи поставлені завдання з різних точок зору. Тому стає зрозумілим, що використання сучасних телекомунікаційних технологій сприяє підвищенню рівня професійної толерантності;

4. Корпоративність – спілкування в групах за інтересами, можливо конфіденційне;

5. Доступність – будь-яка відкрита тема може бути цікавою і доступною для обговорення певною кількістю студентів і учнів;

6. Незалежність від часу і місця – головна відмінна риса сучасних засобів комунікації, на відміну від традиційних форм спілкування;

7. Розподіленість – використання для спілкування співрозмовників, що знаходяться в будь-якій точці країни, планети через мережу Інтернет;

8. Віртуальність – створення особливого, тимчасово сформованого середовища спілкування для обговорення як навчальних, наукових проблем, так і проблем міжособистісного характеру;

9. Багатоаспектність – різні інтерактивні форми роботи, тематичні ігри, конкурси наукових рефератів, складання вікторин, тестів, проведення їх на практичних заняттях, що дозволяють організувати цілеспрямовану практику студентів у різних формах і режимах роботи із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Організована навчально-дослідна діяльність – педагогічна комунікація в комп'ютерному середовищі дозволяє вести різнобічне обговорення проблем із залученням міжпредметних зв'язків, поданні інформації та співрозмовників з інших галузей знань;

10. Масовість і багатосторонність – спілкування в комп'ютерному середовищі може поширюватися на підключення необмеженої кількості студентів в оперативному обговоренні питання з можливістю розширення аудиторії за рахунок будь-яких користувачів, зацікавлених в обговоренні поставленого питання. Це дозволяє зробити процес спілкування більш активним і ефективним;

11. Полікультурність – дуже важлива характеристика сучасного спілкування в умовах комп'ютерних комунікацій –

спілкування з співрозмовниками іншого культурно-мовного середовища, вихід в інший культурний і національний простір. Важливо навчитися толерантному спілкуванню з представниками інших поглядів, культур і віросповідань. Комп'ютерні засоби комунікації дозволяють педагогам виховувати толерантність, дружелюбність всіх учасників процесу спілкування;

12. Естетичність – формування культури спілкування, уміння грамотно, коротко і коректно висловлювати свою думку;

13. Технологічність – важливою характеристикою педагогічних комунікацій в умовах інформатизації освіти є високотехнологічність і різноманітність засобів, що дозволяють різного ступеня складності, простоти і зручності вести діалог. Основними формами інструментальних засобів комп'ютерних комунікацій вважаємо наступні: глобальну мережу Інтернет, електронну пошту, відео-конференції. Ці засоби дозволяють студентам і педагогам спільно використовувати інформацію, співпрацювати у вирішенні спільних проблем, публікувати свої ідеї, брати участь у вирішенні завдань і створенні спільних проєктів.

Висновки. Отже, продуктивно володіючи технологіями та інформацією, людина ефективно організовує свою роботу і в майбутньому успішно інтегрується в професійну діяльність. Інформатизація сьогодні розглядається як один з провідних шляхів модернізації системи вищої освіти, яка повинна сформувати такий навчальний простір, який забезпечує рівні можливості професійної підготовки для кожного, що в свою чергу констатує факт доцільності та актуальності професійної толерантності.

Застосування інформаційно-комунікативних технологій майбутніми вчителями музичного мистецтва в процесі фахової підготовки суттєво впливає на розвиток професійної толерантності, що сприяє успішній самореалізації майбутнього фахівця.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андреев А. А. Дидактичні можливості засобів інформаційних і телекомунікаційних технологій в системі дистанційного навчання / А. Андреев // Матеріали 12-й міжнар. конф. «Інформаційні технології в освіті» (ІТЗ-98-99): Режим доступу: (<http://ito.edu.ru> / 1998-99 / h / andreev-t.html).
2. В. С Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Гриценко, 2004 р. Видавництво «Знання», 2004. – 89 с.
3. Вечірко М. С. Формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійного самовизначення: навчальний посібник / М. С. Вечірко. – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард» 2013. – 96 с.

4. Декларація принципів терпимості, затверджена резолюцією 5. 61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року. – 3 с.

5. Закон України «Про національну програму інформатизації» (1998 р.).

6. Зятяміна Т. В. Про досвід використання педагогічних технологій на уроках музики // Інноваційні художньо-педагогічні технології. Книга вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу. – Харків, 2006. – 163 с.

7. Курбатовская Н. Искусство и компьютер – «вещи несовместимые?» // Искусство в школе. – 2005. – № 6. – С. 86–88.

8. Освітні технології / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.: навч.-метод. посіб.; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К.: А. С. К., 2001. – 256 с.

9. Поліхронова В. В. Освітня парадигма інформаційного суспільства. – К., 1996. – 109 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Стукаленко Зоя Михайлівна – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: музично-виконавська підготовка майбутніх учителів музики, художньо-естетичне виховання молоді.